

Розділ I

Методологічні основи розвитку та вдосконалення проектного підходу в практиці роботи ДНЗ

Технологія організації проектної діяльності в системі педагогічної освіти

Інноваційні освітні процеси стали ознакою кожного навчально-го закладу, що має тенденцію до розвитку. Вони мають різні форми й потребують принципово нових механізмів взаємозв'язку теорії і практики.

Незважаючи на його ефективність, метод проектів поки що мало використовують у вітчизняному інноваційному освітньому середовищі.

Поняття «проекування» ввійшло до педагогічної термінології України в 70-ті роки ХХ ст. завдяки В. Краєвському, але виникнення і поширення саме проектної технології відбувалося ще в 90-ті роки ХІХ ст. у США.

Нині спостерігається значне посилення уваги до використання методу проектів; його відносять до педагогічних технологій, за допомогою яких формуються адаптивні можливості людини до соціуму.

За визначенням А. Дахіна, термін «проект» має декілька значень. І майже всі вони входять до царини педагогіки. По-перше, проектом називають саме текст документа (проекту концепції, стандарту освіти, програми тощо). По-друге, його розуміють як певну акцію, сукупність заходів, об'єднаних програмою, або організаційну форму цілеспрямованої дослідницької діяльності. По-третє, проект є діяльністю, спрямованою на створення (вироблення, планування, конструювання) будь-якої системи, об'єкта або моделі.

Видатний російський педагог і методист В. Монахов визначає такі можливі результати проектування: педагогічна система, система управління освітою, система методичного забезпечення,

проект освітнього процесу. В арсеналі сучасного керівника-менеджера мають бути методи і технології управління, напрацьовані наукою та практикою. На сьогодні педагогічне моделювання і проектування в освітній діяльності керівника великою мірою визначає його компетентність. Цікавою є думка про те, що цінність проектної технології полягає передусім у самому процесі.

За В. Гузєєвим, провідні ознаки проектної технології ґрунтуються на: їх особистісній зорієнтованості; можливості використання значної кількості дидактичних підходів та підтримці педагогічних цілей у когнітивній, афективній і психомоторній галузях на всіх її рівнях; можливості вчитися на досвіді. Усе приносить людині задоволення через можливість бачити продукт власних зусиль. Саме моделювання і проектування стають ефективними технологіями, які спрямовують навчальні заклади та їхні педагогічні колективи на розвиток (див. табл. 1).

Етапи моделювання і проектування

Таблиця 1

Процедури моделювання	Процедури проектування
Аналіз процесу і вибір методологічних засад, якісний опис предмета дослідження	Аналіз розвитку педагогічної ситуації і формування проблеми
Визначення завдань конкретної моделі	Формування ідей у рамках певної системи цінностей і підходів, які сприятимуть вирішенню проблеми
Конструювання моделі з визначенням об'єкта і критеріїв оцінки змін	Побудова моделі бажаного педагогічного об'єкта у відповідності до провідних ідей і цінностей
Дослідження валідності моделі у вирішенні визначених завдань	Формування можливих способів досягнення мети; складання варіанти поетапної діяльності; устанавлення критеріїв оцінки результатів
Використання моделі в педагогічному експерименті	Реалізація проекту за неперервної діагностики, аналізу й корекції проектної діяльності

Процедури моделювання	Процедури проектування
Змістова інтерпретація результатів моделювання	Узагальнення результатів, визначення елементів педагогічного досвіду, що його було набуто в рамках проекту, його популяризація серед педагогічної громадськості

У системі освіти можна визначити і такі провідні ознаки проектної технології, як готовність педагогів до розвитку пізнавальних навичок, умінь створювати індивідуальний план професійного самовдосконалення (конструювати свої знання), орієнтуватися в інформаційному просторі, узагальнювати й інтегрувати отримані знання з різних джерел у процесі теоретичного та практичного навчання в практиці роботи. Залучення педагогів до проектної діяльності надає можливість особистої ролі в колективі учасників проекту (автор ідей, виконавець, учасник, організатор) або залишає право вибору на індивідуальну роботу.

Застосування методу проектів сприяє *реалізації певних педагогічних завдань*:

- а) інтенсифікації навчально-виховного процесу, підвищенню його ефективності та якості результатів;
- б) системній інтеграції предметних завдань, розвитку навичок експериментально-дослідницької діяльності;
- в) побудові відкритої системи освіти, яка забезпечує кожному учаснику власний шлях самоосвіти;
- г) формуванню інформаційної культури педагогів.

Отже, застосування методу проектів як комплексного передбачає використання різноманітних проблемних методів (дослідницьких, пошукових, методів навчання у співпраці) та спрямування на вирішення цілого комплексу завдань, пов'язаних з оптимізацією навчально-виховного процесу, за умови *дотримання таких вимог*:

- виокремлення головної проблеми, яка вимагає дослідження (пошуку) та інтегрованого знання;
- наявність теоретичної, пізнавальної, практичної значущості прогнозованих (передбачуваних) результатів;
- здійснення самостійної пізнавальної діяльності;
- структурування змістової складової проекту з поетапним узагальненням результатів;
- оприлюднення і впровадження отриманих результатів у практичну діяльність.

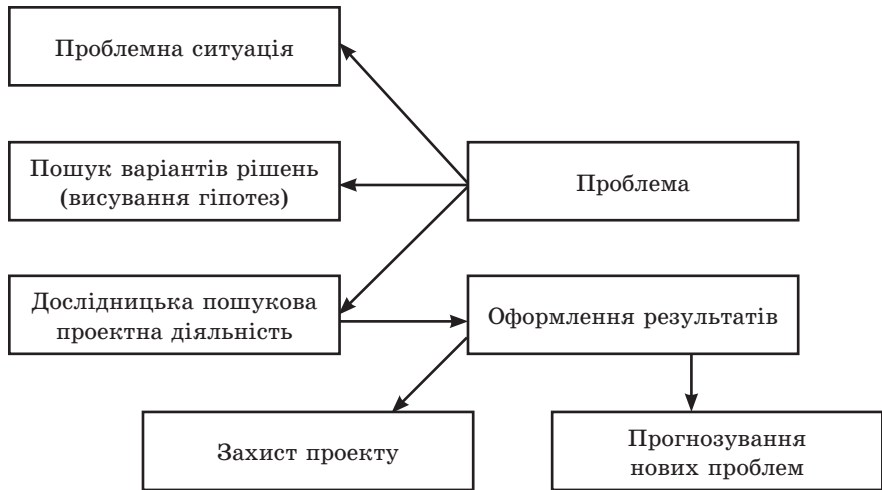


Рис. 1. Сутність методу проектів

Ефективність роботи за проектом обумовлюється низкою чинників. Передусім проектну діяльність можна впроваджувати тільки за ініціативи педагогічного колективу, яка ґрунтується на свідомому прагненні до цієї діяльності. Тема проекту має бути актуальною, реалістичною для виконання, а запланована організація проекту має припускати його гнучкість і внесення змін до процесу реалізації (див. табл. 2).

Таблиця 2

Зміст циклу управління проектами

Основна діяльність	Головні результати
Стартовий стан	
Формулювання назви проекту	Підвищення значущості проекту, конкретизація основної ідеї
Визначення джерел проекту	Попереднє виявлення чинників позитивного й негативного впливів
Уточнення цілей проекту й засобів їх досягнення	Сформована стратегія проекту
Визначення всіх вимог і сподівань щодо результатів проекту	Наявність основних критеріїв добору учасників проекту
Складання загального плану робіт із реалізації проекту	Можливість переходу до наступного етапу реалізації проекту

Основна діяльність	Головні результати
Етап підготовки	
Складання детального плану робіт із реалізації проекту	Установлення конкретних завдань, термінів та виконавців
Мобілізація підтримки	Установлення зовнішніх і внутрішніх контактів (спонсори, адресні групи) з групами учасників проекту
Формування проектної команди	Складання бюджету проекту
Визначення необхідних ресурсів	Проведення відповідних тренінгів, семінарів та нарад із виконавцями
Розподіл завдань, повноважень і ресурсів між виконавцями	Проведення нарад при керівникові закладу
Проведення попередньої презентації проекту (анотація проекту)	Поінформованість громадськості щодо цілей проекту
Етап реалізації	
Формування мережі взаємодії	Сформована база даних і механізм контролю графіка робіт та бюджету проекту; створення іміджу проекту, його концепту
Створення системи збирання й обробки інформації	
Керівництво процесом виконання робіт	
Контроль взаємодії проекту із зовнішнім середовищем	—
Етап завершення	
Аналіз та оцінка основних результатів проекту	Оцінка ефективності проекту
Підготовка та презентація підсумкового звіту	Наявність інформації про сильні та слабкі сторони виконавців і керівників проекту
Здійснення заходів щодо розповсюдження проекту	Можливість розробки та впровадження аналогічних проектів

Швидкість поширення, якої набуває нині метод проектів у світових освітніх системах, пояснюють не лише його педагогічною доцільністю, але й соціальним підґрунтям, зокрема: можливістю налагодження широких суспільних контактів, які спонукають до ознайомлення з різними світовими досягненнями, відповідно й різними поглядами на вирішення проблеми; набуттям навичок самостійного отримання знань і визначення можливості безпосереднього використання їх на практиці; актуальністю розвитку